

Borensbergs Hembygdsförening

Program år 2022

Hembygdsföreningens styrelse 2022:

Krister Andersson	vice ordförande	0705-516845
Tommy Löfstedt	kassör	0725-514619
Bertil Carlsson	sekreterare	0733-974505
Gertie Rubin	ledamot	0728-686310
Rolf Tillgren	ledamot	0704-675482
Håkan Nilsson	ledamot	0704-831322
Hjördis Westerlund	ledamot	0738-086853
Tove Adamovic	suppleant	0708-171315
Eva Fackler	suppleant	0705-419184
Hans-Åke Sällin	suppleant	0705-441915
Sofia Fackler	suppleant	0705-421873

**www.hembygd.se/borensbergs-hembygdsf-rening
www.borensbergshembygd.weebly.com**

Hembygdsföreningen inbjuder till nedanstående program för år 2022. Välkomna!

Med reservation för eventuella ändringar!

Måndagar jämna veckor kl. 09.00 från 4 april till 24 maj samt från 8 augusti till 24 oktober samling för intresserade i Hembygds museet i Näs eller Kanalstugan. Vid behov kontakta någon i styrelsen.

Söndag 23 januari **Gudstjänst i Björkhäll kyrkan** med kyrkkaffe. För ev. ändringar se predikoturena.

Lörd 19 febr kl. 15.00. **Årsmöte** på "Svanen".
Förhandlingar, kaffe och underhållning.

Tors 21 april kl. 18.30 **Föreläsning** på Svanen/Hällagården. Se affischering!

Lörd 14 maj. **Utflykt med buss**. Se affischering!
Samling vid småbåtshamnen kl. 09.00. Hemkomst ca. kl. 16.00 – 17.00
Anmälan, tel. 0725-514619

Nationaldagsfirande den 6 juni kl.15.00 vid Göta kanal. Se affischering!

Midsommarafteon 24 juni kl. 15.00. Hela familjen är välkommen att dansa kring stängen vid Skolgatan. Musik och godispåse! Kom gärna med och klä stängen på torsdag kl. 17.00.

Lörd 4 juli kl. 11.00 – 16.00. **Museets dag** vid hembygds museet i Näs.

Torsd 13 okt kl. 18.30 **Föreläsning** på Svanen/Hällagården. Se affischering!

Tisd 6 dec. kl. 18.00. **Grötfest** på Svanen. Sång, musik och lotteri

Välkomna att följa oss på Facebook där vi lägger ut våra evenemang och eventuella ändringar @borensbergshembygd

Hembygds museet i Näs är öppet: 27 juni – 31 augusti kl.11.00-16.00.
Särskild visning kan ske efter kontakt med någon i styrelsen.
Detta gäller även för grupper och skolklasser.

Medlemsavgiften 150 kr/person eller 200 kr/familj betalas på :
plusgironummer 71 95 13 – 4 eller bankgiro 5123-0423

Böcker av Borensbergs hembygdsförening

Från istid till nutid

Vi får följa Husbyfjöl/Borensberg från de allra första dokumenten från 1307, fornfynd och gamla kartor till modernare tid. Under 1900-talet får vi följa bebyggelsens utveckling, vi får möta företag och en del personer som har haft betydelse för bygdens utveckling från istid till nutid.

En minnesbok

En minnesbok om de byggnader och människor som inte längre finns i Borensberg, Brunneby och Kristbergs socknar

Då och nu Del 1

Borensberg Då och Nu handlar om Borensberg med omnejd - affärer, industrier och företag som funnits och fortfarande finns.

En Minnesbok om de byggnader och människor som är borta från Borensberg i Brunneby och Kristbergs socknar

Då och nu del 2

Här presenteras skola, vård, omsorg och olika typer av service med mängder av gamla foton på både byggnader och personer, både i Borensberg och i orterna runt omkring.

Försäljning av våra böcker sker på FRENDO (Macken i Borensberg) och hos Butik Sofia och Maria, Husbyvägen 8.

Böcker kan även beställas genom

- Anders Åhammar 0730 659 555 (anders.ahammar@boremail.com)

- Tommy Löfstedt, Älgstigen 33, tfn 0725 514 619

Pris: 150kr

Även detta år har för Borensbergs Hembygdsförening varit ett lite händelselöst år på grund av Coronapandemin. Vi har ändå lyckats att ro projektet med Tjärbränningen nere vid Dansäterskolans skolskog i hamn. Här berättar projektansvarige Roger Sköld om resultatet:

Tjärtillverkning i Dansäters skolskog 2021

Under våren har en vattenkyld kondensator tillverkats av Liljas smide i Borensberg, sedan har den installerats av Tord Nilsson, Stures rör.

Gengaserna som bildas vid tjärbränningen kondenseras och terpentin lämnar kondensatorn. Genom denna metod minskas utsläppen väsentligt. Och blir en del av Hembygdsföreningens miljöarbete.

En last med 6 kubikmeter tjärstubbar från svenska kyrkans skog levererades, som vi under några veckors tid finfördelade med såg och yxa. Sedan har ugnen laddats med 1 m³.

Lördagen 3/7 kl. 7.00 var det provbränning och vi hade förhoppningar om att vara klara till kvällen. Vi höll en ganska låg temperatur för att få en bra kvalitet på tjäran. Men efter nattens övervakande ökades temperaturen till strax under 400 grader, då rann tjäran med god fart.

Resultatet blev över förväntan, 75 liter mycket fin tjära och 25 liter terpentin.

I augusti när ugnen svalnat kom skolelever från klass 6, Dansäterskolan och dokumenterade när locket öppnades och vi hissade upp resterande kol ur ugnen. Eleverna skall packa kolen i papperspåsar och sälja som grillkol. Det ska finansiera en studieresa och vara en del i ett entreprenörskapsprojekt i skolan.

Vid provgrillning har kolen visat sig vara mycket bra.

Skolskogsgruppen har under året utökats med några nya medlemmar, Bruno Nellfur, Rolf Tillgren, Mats Karlsson och Sven Andersson Vi har träffats varje torsdags förmiddag och då har Susanne Hadarzon från skolans kök ordnat kaffekorg med smörgåsar.

Roger Sköld berättar för Dansäterskolans elever om tjärframställning

Torsdag 30/9 var det dags för tjärbränning nr.2 och nu var vi förberedda att från början hålla temperaturen strax under 400 grader.

Vi startade kl. 7.00 och under dagen var skolans alla elever på besök klassvis och fick en ordentlig beskrivning av tjärframställningen. Nu var tjärbränningen klar kl.18.00 och resultatet blev 65 liter tjära och 20 liter terpentin.

Tjärtillverkningsprojektet är finansierat av Riksantikvarieämbetet och det har nu pågått under två år. Det ska slutredovisas före årsskiftet. Det var stiftsantikvarie Niclas Fredriksson som kontaktade Borensbergs Hembygdsförening och frågade om de var intresserade av att tillverka tjära.

Linköpings stift har stort behov av trätjära av god kvalitet, c:a 1000 liter/år. Det har tills nu inköpts utomlands och varit av osäker kvalitet. Trätjära var under slutet av 1800-talet Sveriges största exportartikel. Nu pågår provtillverkning på flera platser i landet.

I slutet av november har Niclas och Lasse Andersson från skolskogsgruppen deltagit i ett seminarium om: "Forskning i nationell tjärframställning" vid Hantverkslaboratoriet i Mariestad, en del av Göteborgs universitet. Vår tjära har analyserats där och har nu köpts av Linköpings stift/Borensbergs pastorat för att användas lokalt i Borensberg, som tex klockstapeln vid Björkhällakyrkan m.m.

2022 kommer vi att fortsätta med minst två tjärbränningar i Dansätersugnen tillsammans med skolelever och även bistå skolans entreprenörskapsprojekt "Grillkol"

//Roger Sköld, Borensbergs hembygdsförening/Dansäterskolan.

Krister Andersson tänder ugnen 16/9 kl. 7.00

Stiftsantikvarie Niclas Fredriksson, Lasse Andersson, Rolf Tillgren, Lasse Wallqvist, Karl-Axel Molinder och Tommy Löfstedt väntar på att tjäran ska komma

Tjäran rinner

Roger Sköld håller säcken och Rolf Tillgren skyfflar kol

Minnesord – Arne Helander

Arne Helander var köpman och föreningsmänniska. Arne tog år 1952 över Speceri- och livsmedelsbutiken, efter sin far. Helanders, ”affären mellan broarna” drev Arne tillsammans med sin familj fram till 1972, då han byggde Favör Matmarknad, på den plats där nuvarande ICA-butiken ligger. Arne Helander var en driftig och ”framåt” köpman, så t.ex. var han år 1963 först i Motala kommun med försäljning av förpackad mjölk, ”Brikpack”. Arne var drivande inom Borensbergs Köpmannaförening och var som jag tror, initiativtagare till ”Husbyfjöls Marknad”. Köpmannaföreningen tog kontakt med Lions Club för det praktiska runt marknaden och så startade ”Marken” 1959, en tradition som har levt sedan dess, ”1:a lördagen i september”. Tyvärr inställt två år på grund av coronaepidemin.

Arne Helander var aktiv inom flera föreningar; Borensbergs Turisttrafikförening, Rotary, Borensbergs Idrottsförening, där han en period var lagledare för fotbollslaget och Borensbergs Hembygdsförening. Han blev ordförande år 1990 och var kvar på posten i 14 år. Arne var en person som månade om borensbergsborna och ansåg att gemenskap och samvaro var viktigt. Därför blev kyrksöndagar med efterföljande kyrkkaffe i Kristbergs- och Björkhälla kyrka, midsommarfirande på Esplanaden utanför dåvarande Bergahem, så att pensionärerna kunde följa firandet genom fönster eller ute viktiga. Utflykter och gökotta blev också uppskattade tillfällen för samvaro. Vid iordningställandet av hembygdsmuseet i Nääs var Arne som ordförande drivande, samma sak gäller torputsättningen med skyltning. Personligen är jag Arne tack skyldigt för hans envisa försök att jag skulle överta ordförandeposten i Hembygdsföreningen, vilket lyckades. På grund av detta har jag efter pensioneringen fått många intressanta och givande år.

Vi minns Arne med tacksamhet.

Borensbergs Hembygdsförening genom Anders Åhammar.

1910 Leopold Svensson med familj

1930 Skoglund

2021

- 1870 - Handlare Leonard Lindgren
- 1890 - Handlare Leopold Svensson
- 1927 - Handlare D.O Gustafsson
- 1928 - Handlare Börje N Skoglund
- 1930 - Affärsinnehavare Sylvia Ingeborg Skoglund Stroper
- 1935 - Köpman Per Gunnar Helander
- 1952 - Esther och Arne Helander
- 1972 - Favör Matmarknad, Arne och Majlis Helander, Boregatan 5

1969

”Butiken mellan broarna” 100år. Uno Fagerström, Arne Helander och Inger Karlsson

Intervju med Arne Helander i tidningen Annonsbladet:

Mina första intryck av Borensberg härrör sig från 1935, säger den idag välkände Borensbergsprofilen *Arne Helander* till Annonsbladets medarbetare.

-Då kom jag med min far till Borensberg, där han övertog *Börje Skoglunds Speceri- & Diverseaffär på kanalområdet*. (Det huset benämns idag som "Helanders hörna" och inrymmer en tapetserarverkstad.)

De första intrycken består än idag. Det var den smala buktande kanalbron - Kungs Norrby kanalbro idag, - och det var strömbroen med sin kantbarriär av stenstolpar, vattnets musik i forsen och då och då en lax som slog.---Jag minns också att när man gick genom Gästisvalvet kändes den härliga doften av nygräddat bröd från Ångbageriet. Jag hörde skramlet från mejeriet vid strömmen nedanför bageriet och såg hästfororna med bönder hämta nymalet mjöl från kvarnen strax intill. På kanalen kom skutorna, lossade sina dammande cementlaster - lossade och lastade styckegods - och det var liv och rörelse. Allt det där etsade sig fast i minnet, säger *Arne Helander*.

-Det är väl också grunden för mitt hembygdsintresse.

Utställare/Försäljare i Kanalstugan 2022

Reservation för eventuella felskrivningar och ändringar

Va	Datum	Namn	Telefon	Verksamhet
22	30 maj – 5 juni	Christina Svärd	0703-135565	Akvareller
23	6 juni – 12 juni	Ann-Louise Byström	0708-735814	Smycken
24	13 juni – 19 juni	Susanne Asplind	0705-671211	Hantverk i naturmaterial
25	20 juni – 26 juni			Vakant
26	28 juni – 3 juli	Monica Ståhl	0702-725620	Borensbergsgruppen Akvareller
27	4 juli – 10 juli			Vakant
28	11 juli – 17 juli	Britt-Louise Persson	0703-339219	Stickat
29	18 juli – 24 juli	Britttis Thörn	0706-792186	Dockor, tomtar m.m
		Karin Fornander	0768-822612	Hantverksslöjd
30	25 juli – 31 juli	Tina Staaf	0702-963624	Stickat m.m
31	1 juli – 7 aug			Vakant
32	8 aug – 4 aug	Ulla-Britt Granberg	0705-188215	Textilier
33	15 aug – 21 aug	Bim Bågenmark	0702-613117	Smycken
34	22 aug – 28 aug	Carina Allberg	0723-025681	Glaskonst/Smycken
35	29 aug – 4 sept			Vakant

Så är det dags för medlemsavgiften. Den är på 150 kr/person eller 200 kr/familj och betalas på bankgiro: 5123-0423 eller plusgiro: 71 95 13 - 4

Den som eventuellt inte kan betala med plusgiro eller bankgiro kan skicka medlemsavgiften med post till: Tommy Löfstedt Älgstigen 33, 591 74 Borensberg.

Tycker du också att det är intressant med vår hembygd och att det är viktigt att kommande generationer får lära känna Borensberg från förr? Kanske vill du forska/fördjupa dig i något område? Välkommen att engagera dig i vår förening! Hör av dig till någon i styrelsen så berättar vi mer!

Hälsningar från styrelsen

Från vänster: Tingshuset, Gästgivaregården, Lottas Krog, Helanders ”Affären mellan broarna”.

Till höger i bild Klakorps handel/ Kalle Johanssons affär (idag Camardas Delikatesser).

Fotot är från tiden mellan 1902 och 1915. År 1902 byggdes Tingshuset om till två våningar och 1925 byggdes Tingshuset och Gästgivaregården ihop med ett valv.